

Milý příteli,

Posílám srdečné pozdravení. Ke svému předchozímu dopisu bych rád uvedl ještě několik dalších myšlenek. Nejdříve ale malé vysvětlení. Možná si kladeš otázku, co mě vůbec vede k takovým úvahám. Nepociťoval jsem žádnou nespokojenost ve sboru, ani znepokojení nad duchovním stavem některých lidí. Není to ani ctižádost, ani pocit zneuznání, ani žádné špatné zkušenosti s bratry. Není v tom žádná snaha být v opozici, ani touha někomu ukazovat, že se mylí. Nic z toho.

Stalo se, že po Danečkově operaci v březnu 2007 jsem nemohl asi týden vůbec spát. A protože jsme vždy dostávali rady, že nejlepší je číst Bibli, pustil jsem se do toho. Nesmírně mi to zachutnalo (lepší slovo mě nenapadá) a pak už jsem ji četl doslova všude, protože jsem měl cca 15 překladů ve svém Palmu (kapesním počítači). Četl jsem v metru, tramvaji, ve frontě na poště, a pořád jsem se toho nemohl nabažit. Třeba dopis Kolosanům jsem během cca dvou týdnů přečetl asi padesátkrát, v různých překladech. A tak to šlo dál i s dalšími částmi Písma. Celou Bibli jsem jen minulý rok přečetl dvakrát. Dále celý NZ chronologicky (tedy v pořadí, jak se události odehrávali; existují na to rozpisy), krom toho většinu NZ mnohokrát. Vždy jsem si přečetl nějakou knihu celou a hodně rychle (třeba Janovo evangelium), abych rychle získal celkový obraz, a pak jsem totéž četl znovu a znovu pomalu a v různých překladech a všiml si nových a nových detailů, které jsem předtím vůbec neviděl. Hodně jsem přitom využíval *meziřádkový překlad*; to je opravdu vynikající pomůcka! A pocíťoval jsem z toho všeho nesmírnou radost. Začal jsem si přirozeně všimnout některých věcí. Bibli jsem četl, jako bych předem nic nevěděl, bez předem daných závěrů. Svatý Duch přece pisatele nemohl vést k tomu, aby nás tito muži svými spisy mátl. Začal jsem vše vidět přímočařeji, jednodušeji. Začal jsem si všimnout kontextu: každý verš je v dané kapitole, ta je součástí nějakého dopisu a ten je součástí celé Bible. Například jsem si kladl otázku: Proč Pavel psal dopis Kolosanům? Jaké problémy asi měli? Jaké mravní či doktrinní otázky řešili? V jaké kultuře žili? Kolosanům musel být Pavlův dopis nad slunce jasný. Pokud ho budeme číst jako tehdejší Kolosané, měli bychom také být schopní jej pochopit. U mě tedy rozhodně nejde o žádné jednotlivé verše, ale vždy o velký, hodně velký kontext.

Už teď chci ale učinit malý, předběžný závěr. Celé toto mé spontánní vzplanutí pro čtení Písma nakonec vedlo k něčemu, co jsem předem vůbec nečekal: Jsem naprosto unesen a uchvácen naším Pánem Ježíšem Kristem, jsem unesen jeho láskou, dobrotou, laskavostí, jeho obětí, jeho milostí. Chci pro něj žít a plným srdcem si přeji, aby byl navždy mým Pánem. Možná jsem ale dosud dost jasně neuvedl jednu důležitou skutečnost: Otec je nadřazený Synovi. Písmu to uvádí zcela jednoznačně, a proto to ještě jednou zdůrazním: Otec je Synovi vždy nadřazený, pokud jde o postavení a autoritu.

Ve svém prvním dopise jsem se dost zabýval vzýváním jména Ježíše Krista. (Srovnej Řím 10:13 s texty 1.Kor 1:2; Sk 9:14, 21 a dále zkušeností apoštola Pavla v 2.Kor 12:7-10). Z těchto pasáží je jednoznačně vidět, že lidé v té době jméno Ježíše vzývali a že apoštol Pavel Ježíše Krista snažně prosil. Je osobní věcí, jak si kdo bude definovat sloveso "vzývat" a slovní spojení "snažně prosit". Ale pokud tyto pasáže nečtu se závěrem daným už předem, je z nich naprosto jasně patrné, že se první křesťané obraceli nejen na Otce ale stejně tak i přímo na Ježíše Krista, kterého také uctívali. A Otec v Heb 1:6 přikazuje andělům, aby Ježíše uctívali (*proskyneo*); Otec určitě věděl, proč to andělům přikazuje.

Nyní se pokusím vyjádřit k některým dalším důležitým pasážím. Zdůrazňuji že cílem nebude ukázat, že se někdo někde mylí nebo něco nevykládá plně v kontextu Písma. Chci zde jen neobratně popsat, jak to lze vidět v daném kontextu. Bude to mírně neuspořádané, protože budu čerpat ze stohu svých četných poznámek, přičemž je mám v češtině i angličtině, některé na papíře, jiné v počítači. Prosím tedy o shovívavost a doufám, že bude možné se tím prokousat. Pokud se odkazuji na významy řeckých slov, lze si více o nich dohledat např. ve *Vine's Dictionary* (je k dispozici např. k aplikacím e-Sword, www.e-sword.net; a Davar, <http://faithofgod.net/davar>) nebo je možná k dispozici v místním Sálu Království.

1. Stručný rozbor 1 Korint'anům 11:3

1 Kor 11:3 "Chci však, abyste věděli, že hlavou každého muže je Kristus; hlavou ženy je zase muž; hlavou Krista je zase Bůh."

Pokusím se o stručnou osnovu celé 11. kapitoly; její námět je: Jak se chovat v Božím domě

1. Vedení ohledně oblékání (v. 1-16); žádoucí vzhled

A. Vzor

1. *Vzor k napodobení* (v. 1-2) Pavel dává věřícím pokyny, aby následovali jeho příkladu, stejně jako on následuje příkladu Krista
2. *Vztahy* (v. 3)
 - a. hlavou ženy je muž
 - b. hlavou muže je Kristus
 - c. hlavou Krista je Bůh

B. Zúčastněné strany (v. 4-16)

1. Pravidla pro muže (v. 4, 7-9, 14)
 - a. jeho hlava má zůstat nezakrytá (v. 4, 7-9)
 1. tím dává najevo svůj vztah ke Kristu (v. 4, 7)
 2. tím dává najevo svůj vztah ke své ženě (v. 8-9)
2. Pravidla pro ženu (v. 5-6, 10, 13, 15-16)
 - a. její hlava má být zakrytá (v. 5, 10, 13)
 1. tím dává najevo svou podřízenost Kristu (v. 13)
 2. tím dává najevo svou podřízenost manželovi (v. 5)
 3. tím dává najevo svou podřízenost andělům (v. 10)
 - b. nemá si zkracovat vlasy (v. 6, 15-16), ani si holit hlavu
3. Pravidla pro oba (v. 11-12)
 - a. žena nemá být nezávislá na muži (v. 11)
 - b. muž nemá být závislý na ženě (v. 12)

2. Vedení ohledně Večeře Páně (11:17-34)

- A. Špatný způsob (17-22)
- B. Správný způsob (23-25)
- C. Účel (26, 28)
- D. Trest (27, 29-30)
- E. Prospěch (31-34)

Otázky k 1. Kor 11:3

- "hlavou ženy je muž" – Chce zde Pavel dokázat, že muž je vyšším typem bytosti, vyšší životní formou než žena? Nikoli. Chce ukázat, že muži byla v rodině svěřena úloha hlavy.
- "hlavou Krista je Bůh" – Chce zde Pavel dokázat, že Bůh je vyšším typem bytosti, vyšší životní formou než Kristus? Nikoli. Tento verš, ani celý kontext se touto otázkou naprosto nezabývá. Skutečnost, že Otec je hlavou Krista nemá nic společného s tím, zda Kristus je nebo není téže podstaty jako Otec, tedy Bůh. Tento verš pouze ukazuje, že Otec má vyšší autoritu než jeho Syn.

Ještě lépe je to vidět u **Jana 14:28**: "Slyšeli jste, že jsem vám řekl: Odcházím, a přijdu k vám [zpět]. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, protože Otec je větší (ř. *meizon*) než já."

Použití řecké slovo *meizon* opravdu neznamená, že Otec je lepší podstaty než Syn, ale že Otec má vyšší postavení než Syn, pokud jde o autoritu.

Srov. **Hebr 1:4-6** "Tak se (Ježíš) stal lepším (ř. *kreitton*) než anděl do té míry, že zdědil jméno znamenitější než jejich. 5 Kterému z andělů například kdy řekl: Ty jsi můj syn; já, já jsem se dnes stal tvým otcem? A opět: Sám se stanu jeho otcem a on sám se stane mým synem? 6 Když však opět přivádí svého Prvorozeného na obydlenu zemi, říká: Ať mu vzdají poctu (ř. *proskyneo* = ať ho uctívají) všichni Boží andělé."

Použití řecké slovo *kreitton* neznamená, že Ježíš má jenom vyšší postavení než anděl, ale že Ježíš je lepší a vyšší ve své samotné podstatě, a proto jej mají andělé uctívat (v. 6, *proskyneo*). Lze si představit, že by Otec přikázal andělům, aby uctívali nějakého jiného anděla, byť v postavení archanděla? Lze si představit, že by Otec přikázal andělům, aby uctívali nějakou stvořenou bytost? To by bylo v rozporu s desaterem, bylo by to modlářstvím.

Je tedy pravda, že Ježíš Kristus je pouhý archanděl, či archanděl Michael?

1Tes 4:16; Juda 9 → Da 10:13

Daniel 10:13 "Ale jedenadvacet dní mi kladl odpor kníže královské říše Persie, a pohled, *přišel mi na pomoc Michael, jeden z nejpřednějších knížat*; a já, já jsem tam zůstal vedle perských králů."

Podle **Daniela 10:13** je archanděl Michael jedním z několika sobě rovných. Kristus tedy rozhodně nemůže být archanděl Michael.

Pokud pomoci **1 Tes 4:16** chceme dokázat, že JK je archanděl, pak dle stejného textu je Ježíš i Boží trubkou, což je jistě absurdní.

Juda 9 "Když však měl archanděl Michael rozpor s Ďáblem a přel se o Mojžíšovo tělo, *neodvážil se nad ním utrhačnými výrazy vynést soud*, ale řekl: "Kéž tě Jehova (ř. *Kyrios*) přísně napomene."

Ale JK Satana přísně napomínal několikrát: Mt 17:18; Mk 9:25

Krom toho Juda 9 má v originále *Kyrios*, takže přesněji řečeno uvedl: "Kéž tě *Pán* přísně napomene."

Jaký Pán? To už bychom museli spekulovat. Jsou ale jen tyto dvě možnosti: Jehova a Kristus, obě dvě jsou zde legitimní.

2Te 1:7 ale vám, kdo trpíte soužení, úlevou spolu s námi *při zjevení Pána Ježíše z nebe s jeho mocnými anděly* (= s hlasem archanděla)

ř. arche = počátek, zdroj, původ, stvořitel, první příčina

architekt = tekton – stavitel, => svrchovaný stavitel, nikoli počátek stavitelů

archanděl = svrchovaný anděl, nikoli první anděl nebo počátek všech andělů

arcibiskup (archbishop) = svrchovaný biskup, nikoli začátek všech biskupů

Žádný anděl není nikdy nazván výrazem "Boží Syn": (Jen genericky: "Synové Boží")

Heb 1:5 Kterému z andělů například kdy řekl: "Ty jsi můj syn; já, já jsem se dnes stal tvým otcem"? A opět: "Sám se stanu jeho otcem a on sám se stane mým synem"?

Pakliže JK = Boží Syn => nemůže být archanděl Michael

Heb 1:6 JK je uctíván (*proskyneo*) anděly i dle **New World Translation z roku 1950**

Heb 2:5 Budoucí obydlenu zemi, o které mluvíme, totiž *nepodřídil andělům*. – ale Synovi, proto JK nemůže být anděl, ani archanděl

Lk 1:32–33 Ten bude velký a bude nazýván Syn Nejvyššího; a Jehova Bůh mu dá trůn jeho otce Davida, ³³ a bude kralovat nad Jákobovým domem navždy a jeho království nebude mít konec."

Zj 19:16 A na svém svrchním oděvu, ano na stehně, má napsané jméno: Král králů a Pán pánů.

Heb 1:9-14 ⁹ Miloval jsi spravedlnost a nenáviděl jsi nezákonnost. Proto tě Bůh, tvůj Bůh, pomazal olejem jásání víc než tvé společníky." ¹⁰ A: "Pane, ty jsi na počátku položil základy země, a nebesa jsou díla tvých rukou. ¹¹ Ony zaniknou, ty však máš zůstat neustále; a ony celé zestárnou právě jako svrchní oděv, ¹² a svineš je právě jako plášť jako svrchní oděv; a budou změněny, ale ty jsi stejný a tvá léta nikdy neuběhnou."

¹³ O kterém z andělů však kdy řekl: "Posaď se po mé pravici, dokud nepoložím tvé nepřátele jako podnož tvým nohám"? ¹⁴ Cožpak nejsou všichni duchové k veřejné službě, vyslaní, aby sloužili těm, kdo zdědí záchranu?

Citace ze: Ža 102:22–27 až budou sebrány všechny národy a království, aby sloužily Jehovovi.

²³ Cestou ztrávil mou sílu, ukrátil mé dny. ²⁴ Přistoupil jsem k tomu, abych řekl: "Můj Bože, neodnímej mě v polovici mých dnů; tvé roky jsou po všechny generace. ²⁵ Dávno jsi položil základy země a nebesa jsou dílem tvých rukou. ²⁶ Ony zaniknou, ale ty budeš dále stát; a právě jako oděv se všechny obnosí. Právě jako oblečení je vyměníš, a ukončí svůj běh. ²⁷ Ty jsi však týž, a tvé vlastní roky se nenaplní.

Uplatněno na JK !!!

2. Stručný rozbor 1. Korint'anům 15:27-28

1Ko 15:27–28 "[Bůh] totiž „mu všechno podřídil pod nohy“. Ale když říká, že „všechno bylo podřízeno“, je zřejmé, že s výjimkou toho, kdo mu všechno podřídil. ²⁸ Ale až mu bude podřízeno všechno, potom se také sám Syn podřídí Tomu, kdo mu podřídil všechno, aby Bůh byl každému vším."

Tato pasáž se opět nezabývá božstvím Ježíše Krista, ale tím, jaká struktura autority nakonec bude panovat.

Při studia Písma je třeba vycházet z textů, které jsou jednoznačné.

Jan 20:28–29 "Tomáš mu odpověděl a řekl: „Můj Pane a můj Bože! (*ho kyrios mou kai ho theos mou*)“

²⁹ Ježíš mu řekl: „Uvěřil jsi, protože jsi mě viděl? Šťastní jsou ti, kdo nevidí, a přece věří.““

SJ správně učí, že *ho theos* (ten Bůh) se vztahuje pouze na pravého Boha. Vznikají tedy otázky:

- Jak to, že *ho theos* použil ap. Jan ve svém evangeliu na Ježíše? Pakliže JK není Bůh, musel si být Jan vědom, že své čtenáře bude jenom mást.
- Jak to, že v tomto vyprávění Ježíš Tomáše nenařkne z rouhání? Jakožto rabbi by to Ježíš býval musel udělat, pokud by se Tomáš rouhal.
- Jak to, že za toto vyjádření Ježíš Tomáše pochválil?

3. Stručný rozbor k Římanům 1:25

Ří 1:25 "ano ty, kdo vyměnili Boží pravdu za lež a *zbožňovali stvoření* a prokazovali [mu] posvátnou službu spíše než Tomu, kdo stvořil, jenž je navždy pozhnaný. Amen."

Logickou otázkou podle tohoto textu patrně je, zda je správné uctívat Ježíše Krista. Pokud je Ježíš stvořenou bytostí (byť třeba první), pak jej nemohou uctívat ani andělé, ani lidé.

Podívejme se na některé texty, které by při zběžném pohledu mohly poukazovat na to, že Ježíš byl první stvořenou bytostí. Některé pasáže budou citovány z anglického NWT (New World Translation) a jiných anglických překladů, protože v češtině nemáme například členy.

Nejlogičtější je asi nepostupovat dle jednotlivých textů, ale spíše dle autorů. Neumím si představit, že by si například apoštol Jan ve svých spisech navzájem odporoval.

3.1 Spisy apoštola Jana

3.1.1 Jan 20:28–29

Jan 20:28–29 "Tomáš mu odpověděl a řekl: „Můj Pane a můj Bože! (*ho kyrios mou kai ho theos mou*)“

²⁹ Ježíš mu řekl: „Uvěřil jsi, protože jsi mě viděl? Šťastní jsou ti, kdo nevidí, a přece věří.““

SJ správně učí, že *ho theos* (ten Bůh) se vztahuje pouze na pravého Boha. Vznikají tedy otázky:

- Jak to, že *ho theos* použil ap. Jan ve svém evangeliu na Ježíše? Pakliže JK není Bůh, musel si být Jan vědom, že své čtenáře bude jenom mást.
- Jak to, že v tomto vyprávění Ježíš Tomáše nenařkne z rouhání? Jakožto rabbi by to Ježíš býval musel udělat, pokud se Tomáš rouhal.
- Jak to, že za toto vyjádření Ježíš Tomáš pochválil?

3.1.2 Jan 1:1 "a god"

a) Jan 1:1 v kontextu Ge 1:1

Jan 1:1 GR: *en arche* hen ho logos kai ho logos hen pros ton theos kai theos hen ho logos.

na počátku byl logos a ten logos byl směrem k bohu a bůh byl ten logos

Ge 1:1 LXX: *en arche* epoiesen ho theos ton ouranon kai ten gen

na počátku stvořil ten bůh ta nebesa a tu zemi

Jan 1:1 cituje první dvě slova z **Ge 1:1** přesně tak, jak jsou v Septuagintě (LXX). Jan 1:1 tedy neukazuje, že Logos měl počátek. Ukazuje pravý opak. Text volně řečeno říká: "Když nastal počátek (nebes a země), Logos už dávno předtím existoval, a Logos byl totéž co Bůh."

b) NWT používá vazbu "a God" i na Otce:

Lk 20:38 NWT "He is a *God* (*Father*), not of the dead, but of the living, for they are all living to him."

Theos bez členu: nestává se adjektivem (*divine*); *theos* nikdy neznamená *divine* (božský), ale je to jedno z nejsilnějších řeckých slov pro absolutního Boha

Existuje ř. přídavné jméno *theios* = *divine* (božský) – ale Jan je nepoužil. Proč ne? Protože nejvýstižnější pro něj bylo říci, že Ježíš je *theos* = Bůh.

c) Ho Theos – použito na JK

WT tvrdí, že na JK není v NZ nikdy uplatněno *ho theos*

Jan 20:28 *ho kyrios mou kai ho theos mou*: "The Lord of me and the God of me!" – Je to jedno z nejsilnějších potvrzení božství Ježíše Krista.

Mt 1:23 "and they will call his name Im-man'ú-el," which means, when translated, "With Us Is God (*ho theos*)."

3.1.2.1 Divné překlady s uplatněním stejného pravidla: "a" všude přidáno (stejně jako v NWT u Jana 1:1; jedná se o stejnou řeckou konstrukci jako u Jana 1:1)

John 1:1 "In [the] beginning the Word was, and the Word was with God, and the Word was a god."

John 1:6 "There arose a man that was sent forth as a representative of "a" God: his name was John."

John 1:18 "No man has seen "a" God at any time; the only-begotten god who is in the bosom [position] with the Father is the one that has explained him.

3.1.2.2 Překlad s "a" nedává smysl:

Joh 1:6 There arose a man that was sent forth as a representative of "a" God: his name was John.

Joh 1:12-13 However, as many as did receive him, to them he gave authority to become "a" God's children, because they were exercising faith in his name; ¹³ and they were born, not from blood or from a fleshly will or from man's will, but from "a" God.

Joh 1:18 No man has seen "a" God at any time; the only-begotten god who is in the bosom [position] with the Father is the one that has explained him.

Joh 3:2 This one came to him in the night and said to him: "Rabbi, we know that you as a teacher have come from "a" God; for no one can perform these signs that you perform unless God is with him."

Joh 3:21 But he that does what is true comes to the light, in order that his works may be made manifest as having been worked in harmony with "a" God."

Joh 9:16 Therefore some of the Pharisees began to say: "This is not a man from "a" God, because he does not observe the Sabbath." Others began to say: "How can a man that is a sinner perform signs of that sort?" So there was a division among them.

Joh 9:33 If this [man] were not from "a" God, he could do nothing at all."

3.1.2.3 Překlad s "a" nedává smysl ani u jiných pisatelů

Mt 5:9 "Happy are the peaceable, since they will be called 'sons of "a" God.'

Mt 6:24 "No one can slave for two masters; for either he will hate the one and love the other, or he will stick to the one and despise the other. YOU cannot slave for "a" God and for Riches.

Lu 1:35 In answer the angel said to her: "Holy spirit will come upon you, and power of the Most High will overshadow you. For that reason also what is born will be called holy, "a" God's Son.

Lu 1:78 because of the tender compassion of "a" God. With this [compassion] a daybreak will visit us from on high,

Lu 2:40 And the young child continued growing and getting strong, being filled with wisdom, and "a" God's favor continued upon him.

Ro 1:7 to all those who are in Rome as God's beloved ones, called to be holy ones: May YOU have undeserved kindness and peace from "a" God our Father and [the] Lord Jesus Christ.

Ro 1:17-18 for in it God's righteousness is being revealed by reason of faith and toward faith, just as it is written: "But the righteous one—by means of faith he will live." ¹⁸ For "a" God's wrath is being revealed from heaven against all ungodliness and unrighteousness of men who are suppressing the truth in an unrighteous way,

1Co 1:30 But it is due to him that YOU are in union with Christ Jesus, who has become to us wisdom from "a" God, also righteousness and sanctification and release by ransom;

1Co 15:10 But by "a" God's undeserved kindness I am what I am. And his undeserved kindness that was toward me did not prove to be in vain, but I labored in excess of them all, yet not I but the undeserved kindness of "a" God that is with me.

Php 2:11 and every tongue should openly acknowledge that Jesus Christ is Lord to the glory of "a" God the Father.

Php 2:13 for "a" God is the one that, for the sake of [his] good pleasure, is acting within YOU in order for YOU both to will and to act.

Tit 1:1 Paul, a slave of "a" God and an apostle of Jesus Christ according to the faith of God's chosen ones and the accurate knowledge of the truth which accords with godly devotion

3.1.3 Jan 3:16 - "jednozplozený", "jediný zplozený" – "*monogenes*"

ř. *monogenes* (9x v NZ) = unikátní, jedinečný

Lk 7:12 "vynášeli mrtvého, jediného zplozeného syna své matky. Byla kromě toho vdova."

Lk 8:42 protože měl jedinou zplozenou asi dvanáctiletou dceru a ta umírala.

Lk 9:38 A pohleďme, ze zástupu zvolal nějaký muž a řekl: "Učiteli, prosím tě, aby ses podíval na mého syna, protože je můj jediný zplozený,

Jan 1:14 Tak se Slovo stalo tělem a přebývalo mezi námi a dívali jsme se na jeho slávu, slávu, jaká patří jedinému zplozenému synovi od otce; a byl plný nezasloužené laskavosti a pravdy.

Jan 1:18 Žádný člověk nikdy neviděl Boha; jediný zplozený bůh, který je na [místě u] Otcovy náruče, ten jej vysvětlil.

Jan 3:16 Bůh totiž tak velice miloval svět, že dal svého jediného zplozeného Syna, aby žádný, kdo v něj projevuje víru, nebyl zahuben, ale měl věčný život.

Jan 3:18 Kdo v něj projevuje víru, nemá být souzen. Kdo neprojevuje víru, je již souzen, protože neprojevuje víru ve jméno jediného zplozeného Božího Syna.

Heb 11:17 Vírou **Abraham**, když byl zkoušen, vlastně obětoval Izáka, a muž, který rád přijal sliby, se pokoušel *obětovat [svého] jediného zplozeného [syna]*,

Heb 11:17 jasně osvětluje význam idiomatického výrazu *monogenes*: Izák nebyl Abrahamovým prvním synem ani jediným, kterého Abrahám měl. Izák byl pro Abrahama synem zcela *jedinečným* či *unikátním*, což je také primární význam výrazu *monogenes*.

Jan 3:16 v různých překladech:

(ALT) "For God so loved the world that He gave His only-begotten [*or, unique*] Son, so that every [*one*] believing [*or, trusting*] in Him shall not perish, *_but_* shall be having eternal life!

(CBE) Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého *jediného* Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.

(CEV) God loved the people of this world so much that he gave his *only* Son, so that everyone who has faith in him will have eternal life and never really die.

(ESV) "For God so loved the world, that he gave his *only* Son, that whoever believes in him should not perish but have eternal life.

(GNB) For God loved the world so much that he gave his *only* Son, so that everyone who believes in him may not die but have eternal life.

(GW) God loved the world this way: He gave his *only* Son so that everyone who believes in him will not die but will have eternal life.

(ISV) "For this is how God loved the world: He gave his *unique* Son so that everyone who believes in him might not perish but have eternal life.

(MSG) "This is how much God loved the world: He gave his Son, *his one and only* Son. And this is why: so that no one need be destroyed; by believing in him, anyone can have a whole and lasting life.

(NET) For this is the way³⁶ God loved the world: He gave *his one and only*³⁷ Son, so that everyone who believes in him will not perish³⁸ but have eternal life.³⁹

(NIV) "For God so loved the world that he gave *his one and only* Son,^[6] that whoever believes in him shall not perish but have eternal life.

(New World Translation) "For God loved the world so much that he gave his only-begotten Son, in order that everyone exercising faith in him might not be destroyed but have everlasting life.

(WEB) For God so loved the world, that he gave *his one and only* Son, that whoever believes in him should not perish, but have eternal life.

(WNT) For so greatly did God love the world that He gave *His only* Son, that every one who trusts in Him may not perish but may have the Life of Ages.

3.1.4 Jan 8:58 "Ego eimi" – "Já jsem"

Jan 8:58 int-GR: prin Abraam genesthai *ego eimi*

dříve než Abrahám, já jsem

Ex 3:14 LXX: kai eipen ho theos pros mousen *ego eimi*

a Bůh řekl Mojžíšovi já jsem

Jan 8:59 proto chtěli farizeové JK kamenovat (protože to pro ně bylo rouhání)

NWT: všude jinde ve spisech ap. Jan překládá *ego eimi* jako "I am" ("já jsem"), pouze u Jana 8:58 NWT překládá *ego eimi* jako *I have been*. Farizeové ovšem dobře pochopili, že Ježíš zde na sebe uplatňuje titul, který dle jejich názoru patří pouze Jehovovi Bohu, titul *ego eimi*, proto jej za takové "rouhání" chtěli kamenovat.

Joh 4:26 Jesus said to her: "I who am (*ego eimi*) speaking to you am he."

Joh 6:35 Jesus said to them: "I am (*ego eimi*) the bread of life. He that comes to me will not get hungry at all, and he that exercises faith in me will never get thirsty at all.

Joh 6:48 "I am (*ego eimi*) the bread of life.

Joh 6:51 I am (*ego eimi*) the living bread that came down from heaven; if anyone eats of this bread he will live forever; and, for a fact, the bread that I shall give is my flesh in behalf of the life of the world."

Joh 8:12 Therefore Jesus spoke again to them, saying: "I am (*ego eimi*) the light of the world. He that follows me will by no means walk in darkness, but will possess the light of life."

Joh 8:24 Therefore I said to YOU, YOU will die in YOUR sins. *For if YOU do not believe that I am (*ego eimi*) [he], YOU will die in YOUR sins.*"

Joh 8:28 Therefore Jesus said: "When once YOU have lifted up the Son of man, *then YOU will know that I am (*ego eimi*) [he], and that I do nothing of my own initiative; but just as the Father taught me I speak these things.*

Joh 8:58 Jesus said to them: "Most truly I say to YOU, Before Abraham came into existence, I have been (*ego eimi*)."

Joh 10:7 Therefore Jesus said again: "Most truly I say to YOU, I am (*ego eimi*) the door of the sheep.

Joh 10:11 I am (*ego eimi*) the fine shepherd; the fine shepherd surrenders his soul in behalf of the sheep.

Joh 10:14 I am (*ego eimi*) the fine shepherd, and I know my sheep and my sheep know me,

Joh 11:25 Jesus said to her: "I am (*ego eimi*) the resurrection and the life. He that exercises faith in me, even though he dies, will come to life;

Joh 14:6 Jesus said to him: "I am (*ego eimi*) the way and the truth and the life. No one comes to the Father except through me.

Joh 15:1 "I am (*ego eimi*) the true vine, and my Father is the cultivator.

Joh 15:5 I am (*ego eimi*) the vine, YOU are the branches. He that remains in union with me, and I in union with him, this one bears much fruit; because apart from me YOU can do nothing at all.

Joh 18:5-6 They answered him: "Jesus the Naz-a-rene'." He said to them: "I am [he]." Now Judas, his betrayer, was also standing with them. ⁶ However, when he said to them: "I am (*ego eimi*) [he]," they drew back and fell to the ground.

Joh 18:8 Jesus answered: "I told YOU I am (*ego eimi*) [he]. If, therefore, it is I YOU are looking for, let these go";

3.1.5 1. Jana 5:20

1. Jana 5:20 "Víme však, že Boží Syn přišel ^a dal nám rozumovou schopnost, abychom poznali toho pravého. ^A jsme ve spojení ^s tím pravým prostřednictvím jeho Syna, Ježíše Krista. To je ten pravý Bůh a věčný život."

1Jn 5:20 LITV "And we know that the Son of God has come, and He has given to us an understanding that we may know the true One, and we are in the true One, in His Son Jesus Christ. This is the true God and the life everlasting."

Pokud tento text budeme číst bez nějakého předem daného názoru, vidíme, že Ježíš je zde označen jako pravý Bůh.

3.1.6 Zjevení 3:14 – "arche"

Zjevení 3:14 PNS: "A andělovi sboru v Laodiceji piš: To říká Amen, věrný a pravý svědek, počátek Božího stvoření"

he arche tes ktiseos tou Theou

Dle PNS to vypadá, jakoby by Ježíš byl první stvořenou bytostí. Použité slovo *arche* má několik významů: počátek (ve smyslu: původce počátku), původce, příčina, nadřizený, vládce, hlava, hlavní

Jan zde tedy rozhodně nechce říci, že Ježíš měl počátek, ale naopak, že on sám je původcem neboli příčinou či zdrojem Božího stvoření. Dobře je to vidět z celé řady dalších anglických překladů:

(ALT) "And to the angel of the assembly in Laodicea write: "These [*things*] says the Amen, the Faithful and True Witness, the Beginning [*or, Origin; or, Ruler*] of the creation of God:

(CEV) This is what you must write to the angel of the church in Laodicea: I am the one called Amen! I am the faithful and true witness and the source of God's creation. Listen to what I say.

(GNB) "To the angel of the church in Laodicea write: "This is the message from the Amen, the faithful and true witness, who is the origin of all that God has created.

(GW) "To the messenger of the church in Laodicea, write: The amen, the witness who is faithful and true, the source of God's creation, says:

(LITV) And to the angel of the assembly of Laodicea, write: These things says the Amen, the faithful and true Witness, the Head of the creation of God:

(MKJV) And to the angel of the church of the Laodicea write: The Amen, the faithful and true Witness, the Head of the creation of God, says these things:

(Murdock) And to the angel of the church which is at Laodicea, write: These things saith the Amen, the witness, the faithful, the true, the Chief of the creation of God:

(NET) "To the angel of the church in Laodicea write the following: "This is the solemn pronouncement of⁵³ the Amen, the faithful and true witness, the originator of God's creation:

(NIV) "To the angel of the church in Laodicea write: These are the words of the Amen, the faithful and true witness, the ruler of God's creation.

(New World Translation) "And to the angel of the congregation in La-o-di-ce'a write: These are the things that the Amen says, the faithful and true witness, the beginning of the creation by God,

(WEB) "To the angel of the assembly in Laodicea write: "The Amen, the Faithful and True Witness, the Head of God's creation, says these things:

(YLT) `And to the messenger of the assembly of the Laodiceans write: These things saith the Amen, the witness--the faithful and true--the chief of the creation of God;

3.1.6.1 Arche - použito i na Otce

Arche – použito i na Otce (Otec jistě nemá počátek svého bytí; arche = má autoritu nad stvořením)

Re 21:6 And he said to me: "They have come to pass! I am the Al'pha and the O-me'ga, the beginning (*arche*) and the end. To anyone thirsting I will give from the fountain of the water of life free.

Zj 21:6 A řekl mi: „Stala se! Já jsem Alfa a Omega, počátek (*arche*) a konec. Každému, kdo žízní, dám zdarma z pramene vodu života.

Re 22:13 I am the Al'pha and the O-me'ga, the first and the last, the beginning (*arche*) and the end.

Zj 22:13 Já jsem Alfa a Omega, ten první (*arche*) a ten poslední, počátek a konec.

Arche v plurálu: Ro 8:38; Ef 3:10; Col 2:15 (*principalities, gov. officials*)

Arche – "rule, domain": Lk 20:20; Jude 6

Christ is the *beginner, cause* of God's creation: Jan 1:3; Heb 1:2; Col 1:16

SUM: Ve Zj 3:14 je JK a) příčinou stvoření b) vládcem nad stvořením

3.1.7 Zjevení 5:8-10

Zjevení 5:8–14 uvádí: „A když vzal svitek, čtyři živí tvorové a čtyřicet dva starších *padlo před Beránkem*, každý z nich měl harfu a zlaté misky plné kadidla, a [*kadidlo*] *znamená modlitby svatých*....¹³

A každého tvora, který je v nebi i na zemi a pod zemí a na moři, a všechno v nich, jsem slyšel říkat:

„Tomu, který sedí na trůnu, a Beránkovi buď požehnání a čest a sláva a moc po celou věčnost.“¹⁴ A čtyři

živí tvorové dále říkali: „Amen!“ A *starší padli a uctívali* (*proskyneo*).“ Kadidlo patří pouze Bohu,

protože symbolizuje modlitby, které mají být adresovány pouze Bohu. (viz 2Mo 30:34-37; *it-1* str. 935-

936 Kadidlo) A přesto ve Zj 5:8-14 jsou tyto modlitby v podobě kadidla předkládány Pánu Ježíši, který je ve 14. verši spolu s Otcem uctíván.

3.2 Spisy apoštola Jana - sumarizace

Spisy apoštola Jana soustavně poukazují na Ježíše jako na Boha (Jan 1:1; 1:18; 20:28; 1. Jana 5:20). Jan používá na Ježíše titul *ho Theos* (Jan 20:28; srov. Mat 1:23), který i podle SJ patří jedině pravému Bohu. Jedním z cílů Janova evangelia je prokázat, že Ježíš Kristus je Bůh (Jan psal své spisy na konci prvního století, kdy odpadnutí bylo už značné.)

3.3 Pavlovy spisy

3.3.1 Kol 1:15-20 Prvorozený, ř. *prototokos*

Řecké slovo *prototokos* má několik významů: a) fyzicky narozený jako první v pořadí; b) něčemu nadřazený
Ža 89:27 "Sám jej (Davida) také postavím jako prvorozeného (LXX: *prototokos*), nejvyššího z králů země."
– David byl ale nejmladším ze synů Jesse. (1Par 3:1-5) Slovo prvorozený je zde rovnou vysvětleno v paralelní myšlence: "jako nejvyššího z..."

1Mo 41:50–51 "narodili se Josefovi dva synové...⁵¹ Prvorozenému dal ... jméno Manasse"

Jer 31:9 "jsem se stal Izraeli Otcem; a pokud jde o Efrajima, on je můj prvorozený."

Přestože prvorozeným byl Manase, právo prvorozeného (*tedy nadřazeného*) dostal Efrajim.

2Mo 4:22 A faraónovi řekneš: ,Tak řekl Jehova: "Izrael je můj syn, můj prvorozený." – Izrael ale nebyl chronologicky prvním národem (vznikl až od Jákoba, který byl nazván Izrael.) Izrael se tedy stal národem nadřazeným nade všemi ostatními národy.

5Mo 21:16 stane se také, že v den, kdy dává jako dědictví svým synům, co má, nebude mu dovoleno, aby učinil syna milované svým prvorozeným (*tedy nadřazeným*) na úkor syna nenáviděné, prvorozeného.

V řečtině jsou dvě podobná slova:

- *prototokos*, first-born = preeminent, nadřazený nad něčím
- *protoktisis*, first-created = první stvořený; stvořený jakožto první – nikdy není použito v Bibli a už vůbec ne na Ježíše. Pavel mohl v Kol 1:15-20 dvakrát použít *protoktisis*, ale rozhodl se pro *prototokos*. Určitě to udělal proto, že své čtenáře nechtěl mást. Cílem jeho dopisu Kolosanům totiž bylo prokázat Kristovo Božství.

3.3.2 *Prototokos* – přehled použití v NZ (9x)

Mat 1:25; Lk 2:7 – narození JK, doslovný význam.

Řím 8:29 – aby byli ztvárněni podle obrazu jeho Syna, aby byl prvorozeným mezi mnoha bratry. (přenesený význam)

Kol 1:15 – On je obrazem neviditelného Boha, prvorozeným všeho stvoření,

Kol 1:18 – Je počátkem, prvorozeným z mrtvých, aby se stal tím, kdo je ve všem první

Heb 1:6 – "Když však opět přivádí svého Prvorozeného na obydlenu zemi, říká: "Ať mu vzdají poctu (*proskyneo*: ať ho uctívají) všichni Boží andělé."

Heb 11:28 – "Vírou slavil pasach a postříkání krví, aby se ničitel nedotkl jejich prvorozených."

Heb 12:23 – "ve všeobecném shromáždění a ke sboru prvorozených, kteří byli zapsáni v nebesích" (přenesený význam)

Zj 1:5 – od Ježíše Krista, "Věrného svědka", "Prvorozeného z mrtvých" a "Panovníka králů země".

Začneme od textu, který je jasnější:

Kol 1:18 "Je počátkem, prvorozeným z mrtvých, aby se stal tím, kdo je ve všem první." Ježíš nebyl prvním, kdo byl vzkříšen z mrtvých, zato byl vzkříšen "lepším vzkříšením"; je tedy prvním, nadřazeným v tomto ohledu.

Vezměme nyní doslova text **Kol 1:15** "On je obrazem neviditelného Boha, prvorozeným všeho stvoření." Ježíš je zde popsán jako prvorozený *koho čeho?* Jako prvorozený *stvoření*.

První závěr tedy je: Nejdříve bylo všechno stvoření a to zrodilo Ježíše, proto je nazýván prvorozeným tohoto všeho stvoření. – Tento je závěr je evidentně zcela nesmyslný.

Druhý závěr: význam (b) *prototokos*: něčemu nadřazený, nadřazený: Ježíš je nadřazený a nadřazený nade vším stvořením. Je to především v souladu:

- S celým dopisem ap. Pavla Kolosanům, kde jedním z hlavních cílů je prokázat Kristovo božství (viz Kol 2:9, rozbor v mém prvním dopisu)
- S tím, že Pavel ukazuje Kolosanům, že nemají uctívat ani anděly (Kol 2:18). Pokud by Ježíše považoval za anděla, nebo za nadřazeného anděla, čili archanděla, jistě by tuto výtku Kolosanům nepsal.
- S nejbližším kontextem Kol 1:15-20; osnovu uvádím níže

3.3.2.1 Kol 1:15-23, osnova

A. Kdo je Kristus (1:15): Je viditelným obrazem neviditelného Boha

B. Co Kristus učinil (1:16-23)

1. *Pokud jde o stvoření*(1:16-17, 20)
 - a. Stvořil všechny věci (1:16)
 - b. Udržuje všechny věci v existenci (1:17)
 - c. Smíří se sebou všechny věci (1:20)
2. *Pokud jde o kř. sbor* (1:18-19, 21-23): je hlavou těla, sboru

Citace z PNS: Je třeba si uvědomit, že 4x přidané slovo [*ostatní*], nikde v řeckém originále není a naprosto zásadně mění smysl celé pasáže:

Kol 1:15-20 PNS: "On je obrazem neviditelného Boha, prvorozeným všeho stvoření, ¹⁶ protože jeho prostřednictvím byly stvořeny všechny ~~ostatní~~ věci v nebesích a na zemi, věci viditelné a věci neviditelné, ať již jsou to trůny, nebo panství, nebo vlády, nebo autority. Všechny ~~ostatní~~ věci byly stvořeny skrze něho a pro něho. ¹⁷ Je také přede všemi ~~ostatními~~ věcmi a jeho prostřednictvím byly všechny ~~ostatní~~ věci uvedeny v existenci ¹⁸ a je hlavou těla, sboru. Je počátkem, prvorozeným z mrtvých, aby se stal tím, kdo je ve všem první; ¹⁹ protože [Bůh] uznal za dobré, aby v něm přebývala všechna plnost ²⁰ a aby skrze něho opět smířil se sebou všechny [ostatní] věci, ať již jsou to věci na zemi, nebo věci na nebesích, tím, že způsobil pokoj prostřednictvím krve, [kterou prolil] na mučednickém kůlu.

Co tu Pavel tedy v Kol 1:15n říká?

"On je obrazem neviditelného Boha" – kdo vidí Ježíše, vidí Boha; obraz je odrazem skutečnosti

"prvorozeným všeho stvoření" – nadřazeným a nadřazeným nade vším, co bylo stvořeno

"protože jeho prostřednictvím byly stvořeny všechny věci" – nic nevzniklo bez Ježíše

"v nebesích a na zemi, věci viditelné a věci neviditelné, ať již jsou to trůny, nebo panství, nebo vlády, nebo autority." – Pavel chce mít jistotu, že bude správně pochopen, proto více rozvádí předchozí bod: nic nevzniklo bez Ježíše, ani v nebi, ani na zemi, ani lidé, ani andělé.

"Všechny věci byly stvořeny skrze něho" – absolutně všechno bylo stvořeno skrze Ježíše Krista a pro něho." – všechno bylo stvořeno pro Ježíše Krista

"Je také přede všemi věcmi" – Kristus je přede vším a přede všemi

"a jeho prostřednictvím byly všechny věci uvedeny v existenci" – vše začalo existovat díky Kristu

"a je hlavou těla, sboru." – proto je hlavou

"Je počátkem, prvorozeným z mrtvých, aby se stal tím, kdo je ve všem první" – Kristus obdržel nejlepší vzkříšení

"protože [Bůh] uznal za dobré, aby v něm přebývala všechna plnost" – ř. *pleroma*, totéž slovo, které Pavel znovu používá v Kol 2:9 "v něm (JK) neustále přebývá plnost Boha tělesně" – tedy Ježíš je neustále plně Bůh (viz rozbor v mém prvním dopůise)

"a aby skrze něho opět smířil se sebou všechny [ostatní] věci, ať již jsou to věci na zemi, nebo věci na nebesích, tím, že způsobil pokoj prostřednictvím krve, [kterou prolil] na mučednickém kůlu" – smíření je možné jen skrze Ježíše Krista.

Další překlady Kolosanům 1:15

(ALT) who is [*the*] image of the invisible God, first-born of [*fig., existing before*] all creation,

(CEV) Christ is exactly like God, who cannot be seen. He is the first-born Son, *superior* to all creation.

(GNB) Christ is the visible likeness of the invisible God. He is the first-born Son, *superior* to all created things.

(NET) He is the image of the invisible God, the *firstborn over* all creation,²⁹

(NIV) He is the image of the invisible God, the *firstborn over* all creation.

(New World Translation) He is the image of the invisible God, the firstborn of all creation;

(WNT) Christ is the visible representation of the invisible God, the *Firstborn and Lord of* all creation.

3.3.3 Kol 1:15-20 – závěr

Tato pasáž je v souladu s celým dopisem Kolosanům a při srovnání s Kol 2:9 a 2:18 vede k jednoznačnému závěru: Pavel ukazuje, že Ježíš Kristus je Bůh.

3.4 Pavlovy dopisy - podrobnější rozборы byly mám v dřívějším dopise

Řím 9:5 – doslovně: „z nichž praotcové a z nichž Kristus podle těla on byvše nade všemi věcmi Bůh požehnaný na věky amen“

Tit 2:13 – „čekáme na šťastnou naději a slavné objevení se velkého Boha = našeho Zachránce = Krista Ježíše“.

Hebr 1:6 – Velice zajímavá je první verze Překlada nového světa, *New World Translation of the Christian Greek Scriptures* z roku 1950. Hebr 1:6 zde zní takto: „But when he again brings his Firstborn into the inhabited earth, he says: ‚And let all God’s angels worship (proskyneo) him.‘“ Česky: Ži 1:6 „Když však opět přivádí svého Prvorozeného na obydlenou zemi, říká: ‚Ať jej uctívají (proskyneo) všichni Boží andělé.‘“ – Překlad nového světa každopádně v roce 1950 u Hebr 1:6 v souladu s jednoznačným významem slovesa *proskyneo* (uctívat) uvedl, že Ježíše mají uctívat všichni Boží andělé, což platí o to více pro nás, obyčejné smrtelné lidi. Ježíš tedy sám nemůže být andělem, ani archandělem, jestliže Otec andělům prikazuje, aby Ježíše uctívali. Určitě by Otec nepřikazoval andělům, aby uctívali jiného tvora nebo jiné stvoření. Je zde tedy jasně ukázáno, že Ježíš není stvořenou bytostí.

3.5 Pavlovy dopisy – souhrn

Pavel v řadě svých dopisů dokazuje, že Ježíš je Bůh (Řím 9:5; Kol 2:9; Tit 2:13; Heb 1:6; 1:8; 1:9). Pavel nemůže mluvit sám proti sobě. Jeho nejjednoznačnějšími vyjádřeními jsou patrně Kol 2:9 a Heb 1:6; ostatní texty zde rozebírané musí být s těmito pasážemi v souladu, jinak by Pavel byl musel kázat dvojí druh učení, dvojí teologii.

4. Závěr

Přestože je tento dopis delší než ten první, řada otázek a témat zůstala nedotčena. Jsem si toho vědom. Množství svých dalších poznámek mám pochopitelně doma, ale nejsem spisovatel. Ani všemu nerozumím. V originálních spisech apoštol Jan označuje Ježíše jako Boha v těchto pasážích: Jan 1:1; 1:18; 20:28; 1. Jana 5:20, nepřímou pak např. ve Zj 5:8 a 5:13. Apoštol Pavel označuje Ježíše jako Boha v Řím 9:5; Kol 2:9; Tit 2:13; Heb 1:6; 1:8; 1:9; nepřímou pak v celé řadě dalších pasáží (1Kor 1:2; 2Kor 12:7-10, atd). Apoštol Petr označuje Ježíše jako Boha v 2. Petra 1:1. S jistotou tedy vím, že Ježíš Kristus je Bůh. Jak je to možné? Jak je možné, že Otec je Bůh a že Syn je také Bůh? Písma to tak říkají. Konec konců, jak je možné, že vůbec je Bůh? Víím, že Otec je nadřazený Synovi v autoritě, což ale nijak neumenšuje, že Ježíš je Bůh stejně jako Otec je Bůh. Jak je to možné? Odpověď není až tak složitá, ale nehodlám napsat jenom svůj závěr. Náležitý rozbor by si vyžádal dalších dvacet stránek a na to opravdu nemám kapacitu. Můžeme si o tom spolu popovídat; třeba i po telefonu.

Svůj čas potřebuji a chci věnovat spíše své rodině. S Danečkem si čteme Bibli téměř denně a jsem rád, že má dobrý, osobní vztah k Bohu. Jeho modlitby jsou opravdové, a nikoli mechanické. Také na základě své víry učinil ve svých devíti letech řadu rozhodnutí, které určitě dělají Bohu radost.

Některé věci v mém dopise jsou možná hodně neuspořádané, ale snad je z toho všeho vidět, že jsem víru v Boha neztratil, ale že moje víra je naopak silnější a osobnější než kdykoli předtím.

Přijal jsem Pána Ježíše do svého života. Jsem jím naprosto unesen. Jsem uchvácen a nadšen naším Pánem Ježíšem Kristem, jsem unesen jeho láskou, dobrotou, laskavostí, jeho obětí, jeho milostí. Chci pro něj žít a plným srdcem si přeji, aby byl navždy mým Pánem. Znovu a znovu si čtu Písmo a nemohu se nabažít té dobré zvěsti, zvěsti o našem Pánu Ježíši Kristu.

S úctou a s přáním mnoha požehnaní

Jenda Janča

email: janjanca@centrum.cz